

Lijekovi

Josip Čulig

Još o tzv. «generičkoj politici lijekova»

Udio generičkih lijekova u potrošnji pojedinih europskih zemalja prilično se razlikuje. Svi se slažu da generički lijekovi predstavljaju važan potencijal u «preslagivanju» troškova na sve zahtjevnijem segmentu zdravstvene potrošnje. Naime, nema sumnje da je povećanjem udjela stanovnika «treće životne dobi» porasla zdravstvena potrošnja. Povećao se broj dijagnosticiranih bolesnih stanja kod pojedinaca pa su oni postali konzumenti većeg broja lijekova. S druge pak strane, novootkriveni lijekovi su sve skuplji. Otkrivaju se takozvani «pametni lijekovi», koji su međutim namijenjeni selektivnim (manjim) skupinama bolesnika. Dakle, tržište im je manje, a troškovi ispitivanja isti pa je povrat uloženog kapitala moguć samo većom cijenom.

O čemu ovisi penetracija generičkih lijekova na tržište pojedine države? Prvenstveno o mjerama zdravstvene politike koju kreira vlada dotične zemlje. Generičke lijekove neće promovirati verbalna podrška, nego samo tvarne mjere. Poznata je činjenica da je prodor generika uspješniji kod politike slobodnog formiranja cijena lijekova. Dobri su primjeri za to Njemačka, Velika Britanija i Nizozemska. U tim je državama udio generičke potrošnje veći, nego u zemljama s većom regulacijom cijena lijekova (npr. Francuska, Španjolska, Austrija, Belgija). Doduše, prosječna cijena lijekova viša je u Njemačkoj nego u Francuskoj. Ipak, razlika u cijeni originatora i generika stimulira aktivnost generičke industrije, ako je veća. Sustav referentnih cijena stimulativan je za generike samo ako originator ostane na svojoj primarnoj razini. Pritom pacijenti plaćaju razliku u cijeni, što dodatno destimulira propisivanje originatora. Međutim, ako se referentna cijena smjesti između originatorove i generičke, neće doći do značajne uštede. Ako pak referentni sustav cijena bude ujednačen na najnižoj ponudi (npr. Danska i Poljska), mogu se očekivati sadržajne promjene. Tu se pak država mora osigurati od «dumping»-a, tj. ne dozvoliti malim kompanijama nedovoljnog poslovnog kapaciteta da vode igru s niskim cijenama, a neće moći dugoročno osigurati snabdijevanje tržišta. Dosljedno provođenje politike cijena ovisi o odlučnosti uključenja financijske participacije pacijenta (bilo individualno, bilo kroz dopunsko osiguranje). Ovo je politički uvijek osjetljivo pitanje, stoga je nedosljednost karakteristika mnogih vlada, osobito u predizbornoj godini!

Mukotrpniji put jest kroz stimulaciju propisivača (liječnika), farmaceuta i pacijenata. U Danskoj i Velikoj Britaniji lijekovi se propisuju njihovim generičkim imenom, a ne tvorničkim. Pozitivan stav liječnika prema tom načinu pisanja je ključan. U Hrvatskoj to nije slučaj. Ovu politiku podržavaju različite druge mjere poput dodatne edukacije, izrade standardnih smjernica, informatičkih programa. Generička supstitucija u ljekarnama je pouzdan model stimulacije potrošnje generičkih lijekova. Osobito kad na receptu piše generičko, a ne tvorničko ime. U Hrvatskoj je donesen Pravilnik kojim se supstitucija zabranjuje. Budući je u Hrvatskoj na snazi sustav referentnih cijena lijekova, supstitucija u ljekarnama koristila bi samo zaradi istih kroz stimulacije veleprodajnih lanaca. Pravilnik to onemogućava, mada nema izravne štete za bolesnika. Svi su registrirani lijekovi u Hrvatskoj bioekvivalentni, zar ne? U Francuskoj i Belgiji ljekarnike nagrađuju za svaki recept originatora koji su zamijenili generičkim! Također im se priznaje veća marža za nabavu generičkih lijekova, negoli u slučaju originatora.

Koja je uloga pacijenata u širenju uporabe generičkih lijekova? Portugal provodi medijsku promociju propisivanja i uporabe generičkih lijekova.

Iz svega navedenog možemo zaključiti da je potrebna koherentna politika promocije generičkih lijekova. Mjere takve politike moraju se istovremeno primjenjivati i na strani snabdijevanja tržišta (registracija, lista lijekova, politika cijena i plaćanja) i na strani potrošača (liječnici, ljekarnici i pacijenti). Referentni sustav cijena temeljen na najnižoj ponudi može biti uspješan na razvijenom farmaceutskom tržištu, ali uz uvjet kredibilitnosti kompanije u pogledu kvalitete i stabilnosti. Tu je nužna suradnja nadležnih institucija i njihova principijelna politika (npr. oduzimanje licence nepouzdanim dobavljačima), kako pri registraciji lijekova, tako i u nadzoru prometa.

Treba uvesti mjere stimulacije prema liječnicima i ljekarnicima koji su zaslužni za povećanu uporabu generičkih lijekova te sustavno informirati sve sudionike u propisivanju lijekova, uključivo i bolesnike.

Na koncu, ne manje važno, politika se mora istovremeno primijeniti na svim razinama. Inače neće biti uspješna! Na prostoru Hrvatske postoji nekoliko proizvođača generičkih lijekova. To je ključni potencijal koji državi može omogućiti da suradnjom osigura stabilno i stimulatívno tržište u korist svih građana, osobito korisnika zdravstvene zaštite.

Literatura:

1. Simoens S., De Coster S. «Sustaining generic medicines markets in Europe», *Journal of Generic Medicines*. 2006, 3 (4): 257 – 268